

K predlogu o bodočem šolanju učiteljsstva

Z objavo predloga zvezne komisije za učiteljsko izobraževanje je dobilo razpravljanje o reformi učiteljskega poklicnega šolanja trdnostne obrise. Od navedenih njegovih izvedbe se seveda še dolgo pot. Omenjam to zato, da ne pozabimo, kolikšnega pomena je, da najdemo naše zahteve odmev v široki javnosti.

Predlog komisije, ki je načelno za štiriletni visokošolski študij učiteljskih kandidatov, se kdaj nekaterim našim pedagogom težko izvedljiv. Ne bi bilo prav, če bi se to mnenje širilo. Nikdar ne bo čas ugodnejši, da se tešči vprašanje učiteljske izobrazbe res v naprednem duhu. Z nevoljo odklanjaj misel, da bi socialistična država v tem pogledu zaostala za najnaprednejšimi kapitalističnimi državami.

Res je, da se predlog komisije v celoti ne da čez noč uresničiti. Toda, ali nemara ne velja isto o osemletni šolski obveznosti za vso zvezno državo? Gre za načelni sklep in za to, da se ne bi z zakonodajnim ukrepom, veljavnim za vso federacijo, zaprla pot do popolne realizacije naprednejšega načrta tam, kjer so pogoji za to dani.

Reforma učiteljskega šolanja je nujna. Naše današnje učiteljske se je že zdavnaj prežvele. Nevarnost je zdaj le ta, da ne bi dobili neke polovičarske reforme. Take reforme so rade zelo trdoživ. Tako rešitev bi bila po mojem mnenju dvoletna pedagoška akademija kot enoten tip učiteljskega izobraževanja za vso federacijo. Kar smo kdaj prej imeli za zaželen cilj, danes več ne zadošča.

Nevarnost take rešitve za vso federacijo obstaja že zato, ker prevladuje v njenem večjem delu še šest- in štiriletna šolska obveznost in se zdi, da bi za poučevanje na tej stopnji obvezne šole kolikor toliko ustrezala izobrazba dveletne akademije. Dolžnost slovenskih pedagogov, ki imajo doma osemletno šolsko obveznost, je zdavnaj izvedena, je zato, da se s posebnim vemo zavzemamo za čimnaprednejšo rešitev predmetnega vprašanja.

Razlogi proti daljšemu šolanju učiteljskega so znani. Ob današnjem pomanjkanju učiteljskega bi vsak daljši poklicni študij baje to stanje še stopnjeval in opravičeval nezaželeno zasile ukrepe, kar jih poznamo iz prvih povojnih let. A ti pomisleki veljajo le za neko prehodno dobo. Z enako upravičenostjo bi navajali razne pomisleke zoper načelno uvedbo osemletne šolske obveznosti.

Nekaj drugega je, na kar moram z vsem poudarkom opozoriti, na nevarnost namreč, ki jo vidim v zvezi z uvedbo visokošolskega študija učiteljskega obvezne šole.

Nekako obče je mnenje, da se z večjo upravičenostjo kot za razredno učiteljsko terja podaljšani študij za predmet učitelje, in zato vidim tudi večjo pripravljenost, da se tej zahtevi ugodi. Kjer poudarjam razredni učitelj zgolj na nižji stopnji osemletne šole, je to razlikovanje še nekako razumljivo, ni pa razumljivo pri nas, kjer razredni učitelj poučuje tudi na višji stopnji obvezne šole.

Situacija je danes taka, da se bodo z izvedbo enotne osemletne šole vrnila nižje gimnazije v njen sestav. S tem se preneša tudi sistem predmetnih učiteljev v višjo stopnjo enotne šole. S predmetnimi učitelji bi verjetno prišlo v sestav enotne šole tudi precej učiteljev s fakultetno izobrazbo. Prav mogoče je, da se uveljavijo za izobraževanje predmetnih učiteljev izjemne odločbe, ki bi ustvarile možnost specializiranega študija kot nadaljevanje splošnega poklicnega izobraževanja obveznošolskega učiteljskega. S tem pa bi dejansko ustvarili na eni in isti stopnji šole s istim učnim programom glede poklicne izobrazbe dve kategoriji učiteljskega predmetni učitelj in razredni učitelj višje stopnje.

Nepojmljivo mi je, da tako razlikovanje odobravajo celo nekateri pedagogi v naših vrstah. Kdo bi bil s tako ureditvijo izobrazbene poti učiteljskega neposredno prizadev? Vse manj razlikovne šole, kjer se sistem predmetnih učiteljev ne da izvesti, torej v prvi vrsti podeželske šole, te stare pastorkice med vrstnicami.

Menda ni treba posebej dokazovati, da je dvig njene ravni vzročno povezan z boljšo poklicno izobrazbo njenega učiteljskega. Imejmo pred očmi, da bo učni program višje stopnje enotne obvezne šole v glavnem isti na šolah s predmetnimi in

razrednimi učitelji. Vprašajmo se zdaj, ali se res razredni učitelji, ki poučuje vse predmete, lahko zadovolji z manj temeljito izobrazbo kot predmetni učitelj, ali ne terja nasprotno njegovo poklicno delo obširnejše priprave? (Oprostite, da vprašam tako zastrujen, menim pač, da bo tako bolje zalego.) Ali ne nalagamo prav podeželskemu učiteljsstvu poleg ožje šolske naloge še vrsto drugih različnih nalog? Res ne vem, kako bi se dalo tako razlikovanje v kvaliteti izobrazbe resnično zagovarjati in kako bi ga uskladili s toliko poudarjenim načelom enotnosti šole in učiteljske izobrazbe.

Dokler mi bo tisk na razpolago, bom ugovarjal takemu reševanju vprašanja učiteljske izobrazbe, ugovarjal zastopavljanju podeželske šole nasproti mestni, in upam, da v tem gledanju ne bom osamljen.

Sicer pa priznavam, da je kaj lahko postavljati načelne zahteve, da pa je treba pokazati tudi pot do njih izvedbe.

V »Sodobni pedagogiki« sem predlagal, da skušamo v prvi etapi do končnega cilja, t. j. do enotne izobrazbe vsega učiteljskega, doseči vsaj to, da oskrbimo danes dosegljivo maksimalno izobrazbo vsaj učiteljske višje stopnje, ne glede na to, kje poučuje, in ne da bi ostale učiteljske vrste zaprl pot do iste izobrazbe. Lažje bo iz raznih razlogov doseči to maksimalno šolsko izobrazbo dvema petinama učiteljskega kakor za vse, zlasti ker bo polovica učiteljskega višje stopnje že imela kvalifikacijo današnjih predmetnih učiteljev. Za tako rešitev bo verjetno tudi lažje pridobiti ljudsko oblast, ki bo o zavdi odločila.

Kako si torej predstavljam prehodno ureditev učiteljskega šolanja?

V sklopih stavkih bi označil zgolj njegovo organizacijsko ogrožje. V našem kulturnem središču naj bi se osnoval osrednji zavod za poklicno izobraževanje obveznošolskega učiteljskega. Imel naj bi visokošolski značaj z osmimi semestri teoretskega študija. Študijski program bi se delil na dve obdobji. V prvih štirih semestrih bi bilo težišče študija na predmetih pedagoške skupine. Opravljeni prvi državni izpit po dovršenih štirih semestrih bi usposobil slušatelje za poučevanje na osnovni šoli, t. j., na nižji stopnji osemletne šole.

Po prvem državnem izpitu bi se teoretski študij prekinil in bi kandidati nadaljeval svoje šolanje v dveletni učni praksi pod vodstvom izkušenega upravitelja in po navodilih pedagoškega vodstva visoke pedagoške šole. Po končani praksi, katere uspeh bi ugotovila posebna komisija, bi se kandidati, ki hoče nadaljevati študij, vpisali v I. višji semester visoke pedagoške šole. Študijski drugi obdobje bi se usmerilo v specializacijo bodisi za potrebe predmetnega bodisi za potrebe razrednega učitelja. Drugi državni izpit po končanem študiju bi kandidata usposobil za pouk in vodstvo na osemletni obvezni šoli. — Sami učnega programa se tu ne dotikam.

Poleg osrednjega zavoda, kjer bi se stekali vse niti pedagoškega dela in prizadevanja, se naj osnujeta vsaj dve pedagoški akademiji z dveletnim študijskim programom, kamor bi se vpisovali slušatelji, pod istim pogojem kakor na osrednji zavod. Tudi učni program teh akademij bi bil enak onemu za prve štiri semestre. Pred isto komisijo bi absolventi akademij opravili svoj diplomski izpit, ki bi jih usposobil za poučevanje na osnovni šoli. Po dveletni uspešni praksi bi se lahko tisti, ki žele študij nadaljevati, vpisali v I. semester visoke šole. Dejansko bi bila pedagoška akademija nekakša podružnica prve stopnje visoke pedagoške šole. S tako ureditvijo bi bila obenem zagotovljena enotna pot učiteljskega poklicnega izobraževanja.

Kaj pa današnja učiteljska? V »Sodobni pedagogiki« sem se izrekal za to, naj bi za neko dobo, dokler so še močne vrzeli v našem učiteljskem kadru, še opravljala svojo dosedanja nalogo. Kot stalno ustanovo jih odklanjaj tembolj, kar sem se že pred tridesetimi leti odločno zavzel za to, da jih nadomestimo pedagoške akademije. Dokler še obstajajo, se naj razširi učni program za eno leto. Višja dva letnika pa naj bi se oddvojila od ostalih in dobila značaj dveletne pedagoške akademije. V to akademijo bi lahko vstopali poleg maturantov učiteljskega tudi absolventi drugih srednjih

šol z zrelostnim izpitom. Postopno naj bi nižje razrede učiteljskega ukinili.

S takim ustrojem učiteljskega šolanja bi verjetno v doglednem času dobili dovolj učiteljskega naraščaja, ob pogojih seveda, da se materialni položaj učiteljskega zboljša. Brez tega ne bo učiteljski poklic, zlasti za moško mladino, nikdar poseben privlačen.

Se besedo pro domo! S svojimi izjavami v »Sodobni pedagogiki« sem baje zbudil v učiteljskih vrstah nekaj nejevolje. Razlagali so jih nekateri tako, kot da zagovarjam dvoletno mero izobrazbe, eno za učitelje, drugo za učiteljice. To seveda ne drži. Res je le, da sem

Po občnem zboru Društva vzgojiteljev

Preteklo je ravno eno leto, kar so vzgojitelji domov in internatov Maribora in Ljubljane pristopili k resnemu razmišljanju, da se organizacijsko povežejo in določijo jasne smerice za svoje delo. V obeh mestih, v Ljubljani kot v Mariboru so vzgojitelji sklicali iniciativne sestanke in razpravljali o enotni organizacijski obliki. Ker nas je bila večina vzgojiteljev takrat vključena v Društvo učiteljev, smo se čisto razumljivo prišli povezovati v sklopu tega društva in ustanoviti sekcije za vzgojitelje.

Uspeh je bil kmalu viden in iz dneva v dan je rastle v naših vrstah težnja, da se organizacijsko utrdimo, da se ob danih pogojih poskušamo čimbolj osamosvojiti. Konec preteklega leta, ko so se Društva učiteljev razcepila po novih občinah, smo stali pred velikim vprašanjem, kam naj se vključimo. Premašili smo številni skoki, da bi si po občinskih ustanovah svoje sekcije. Tudi spoj z novim Zdrženjem učiteljev in profesorjev za nas ne bi bil uspešen, ker bi tako naša vprašanja spet ne prišla do izraza, kot je to bilo

preje. Čutili smo življenjsko nujnost, da smo neke trdno povežani, da skrbimo za svojo strokovno izpolnjevanje, da neke jasno spregovorimo o naših težavah in nalogah. Na osnovi tega smo se sporazumeli z Republikanskim odborom Društva vzgojiteljev predšolskih ustanov, da si skupaj z njimi ustanovimo enotno Društvo vzgojiteljev, ki bo zajelo vse vzgojiteljske predšolskih ustanov, in vzgojitelje mladinskih domov, dijaških domov in internatov raznih strokovnih ter industrijskih šol. V Mariboru in Ljubljani smo že konec preteklega leta pristopili k organizaciji takega društva. Sledilo so nam tudi vzgojitelji Celja, Dosedanja izkušnja in uspehi nam dokazujejo, da je bila ta pot pravilna in edino uspešna za ta razvoj. V okviru tega društva smo se razdelili na dve sekciji in sicer v sekcijo za vzgojitelje domov in internatov. Obe sekciji delujeta ločeno samo po specifičnosti strokovnega dela, sta pa tesno združeni v vseh ostalih organizacijskih nalogah društva.

SKLEPI občnega zbora Republiškega odbora Zdrženja vzgojiteljev Slovenije dne 25. 11. 1956

1. Občni zbor Zdrženja vzgojiteljev Slovenije soglasno s predlogom Društva vzgojiteljev Ljubljane in Maribor, da se vzgojitelji vseh predšolskih in izvenšolskih vzgojnih in socialnih mladinskih ustanov združijo v skupno društvo vzgojiteljev ter se pri vsaki odbojni glede na skupno reševanje strokovnih vprašanj formirata dve sekciji, in sicer: sekcija za predšolske in sekcija za izvenšolsko dejavnost.

Občni zbor je prišel do tega sklepa zaradi skupnih interesov vseh vzgojiteljev, enotnega reševanja in razvoja procesa, strokovnega izpolnjevanja vzgojnega kadra in zaščite članstva, z možnostjo, da se nam bodo pridružili vzgojitelji v jaslih in domovih za otroke do treh let, v kolikor bi ustrezalo delo tega društva, še defektologiji.

2. Prvenstvena naloga našega združenja je, da čimprej poveže vse vzgojitelje predšolskih in izvenšolskih ustanov. Tovariši, ki na naše društvo gledajo še od strani, je treba prepričati o nujnosti povezave in skupnega reševanja vseh vprašanj. Osnovna Društva vzgojiteljev naj se teritorialno združijo v okviru okraja, ker smo številni predšolski, da bi se združevali teritorialno po občini.

3. Vzgojitelji vseh ustanov so mnenja, da ima pomanjkanje utrjene metodike vzgojnega dela težke posledice za gojence, ki se kažejo predvsem pri prehodu iz ustanove v ustanovo. Taki gojenci se težko prilagodijo v novo okolje, vzgojitelji nove ustanove pa čisto pismujejo težave nedoslednosti vzgoji prejšnjih. Zato je nujno potrebno, da naši vidni pedagogi čimprej zberemo material ob sodelovanju vzgojiteljev-praktikov in izdajo metodiko vzgojnega dela.

4. Ker je v domovih in internatih še nekaj vzgojiteljev, ki zaradi dosedanj prezaupenosti in pomanjkanja dela niso dosegli potrebne kvalifikacije, je potrebno, da Republikanski odbor zbere podatke in predlaga SPK LRS, da ta organizira poseben daljši tečaj za izpolnitev in opravljanje strokovnih izpitov. Člani Društva se ne morejo strinjati s tem, da bi bili vzgojitelji enostavno prevzeli v honorarno zaposlitev oziroma odpuščeni, kar naj bi veljalo le za tiste, ki niso dosegli kvalifikacije po svoji malomarnosti.

5. Ugotovljeno je, da dela preko 50 % nekvalificiranih vzgojiteljev v mladinskih domovih in internatih (upokojenci, študentje in drugi). Za nadomestilo izpadlih in za redno obnavljanje in dopolnjevanje bo treba reformirati učiteljsko dodatni oddelke za vzgojitelje, ki bi imeli študijsko posebno program, katerega naj upravni odbor sporazumno s pedagoškim centrom predlaga SPK LRS.

6. Dosedanji kvalificirani vzgojitelji naj bi izpolnili pomanjkljivo osnovno pedagoško, psihološko in metodiko izobrazbo v krajših ali daljših tečajih, ki naj bi jih organiziral Pedagoški center.

7. Občni zbor je poudaril nujnost aktivnega sodelovanja vzgojiteljev pri reformi šolstva. Razkrijemo razpravo o tem vprašanju tudi na upravne odbore naših ustanov in preko njih na starše.

8. Ob nastopu službe pogrešajo vzgojiteljske priročnike oziroma seznam najpotrebnejših vzgojnih revizij, didaktičnega materiala in vzgojil (igračk), ki bi jih moral imeti vsak, tudi najkrajši vrtec. Zato je potrebno, da Republikanski odbor s sodelovanjem Srednje vzgojiteljske šole ta priročnik sestavi in da na razpolago absolutno v vzgojiteljem.

9. Vzgojitelji vseh ustanov ugotavljajo, da je izbira igrač zaradi slabe kvalitete, slabe vzgojne vrednosti in visokih cen zelo nezadovoljiva. Nujno je, da Republikanski odbor stopi v stik z DPM, LT, Založbo Obzorja v Mariboru in vsemi proizvajalci igrač ter doseže sporazum za izdelovanje igrač po razpoložljivih načrtih in za ponovno izdelovanje tistih, ki so se v praksi dobro obnesle, a jih ni več v prodaji.

10. Ko razmišljamo in govorimo o uspešni vzgoji v naših ustanovah, ne moremo prezreti dejstva, da nam marsikateri zgradbe ne dajejo osnovnih pogojev za uspešno delo. Sedanje stavbe (bivši samostani, star. gradovi in barake) ne dopuščajo možnosti, da bi imeli gojenci urejen lasten košček, kjer bi se osebno izživljali in ne imeli občutka, da so v kassini.

11. S tem, da so naše ustanove postale finančno samostojni zavodi, je bil dosežen znaten napredek, uveljavljanje enakih finančnih pogojev, kot jih imajo podizetja, pa nam komplicirajo poslovanje (strokovnjaki, obremenjevanje oskrbnih dan), povečujejo stroške in nam nalagajo razne dolžnosti, ki niso v skladu z osnovno dejavnostjo takih ustanov. Tako je članom Društva nerazumljivo, da se vsak presek ob zaključku leta primerja z dobičkom, da morajo ustanove, ki že itak plačujejo visoke najemnine, plačevati 10 % prispevek na sklad plač za stanovanjski fond, da plačujejo ta prispevek tudi ustanove, ki same vzdržujejo stavbe, a imajo tudi do 40 % ustanovo v njejmer povezanih stanovanecih.

Nujno bi bilo, da bi se vzgojnim, finančno samostojnim zavodom, dal v tem pogledu poseben status.

12. Prav tako so oblačila in obutev otrok z novimi predpisi postala osnovna oziroma obratna sredstva doma, kar povzroča težavo pri prehodu gojence iz ene ustanove v drugo. Taka praksa ne bi mogla imeti ugodnih vzgojnih posledic, saj poleg ostalega navajamo oziroma naj bi navajali gojence tudi na čuvanje osebne lastnine.

13. Delo je zaščita pred zablodami za vsakega mladega človeka, posebej za te moralno načelne.

so postala službena mesta na osnovni šoli, t. j. na nižji stopnji obvezne šole, monopol učiteljskega, kar pač današnja moška mladina počevanja začetnikov ne mika, in moramo zato računati, da bo poklic osnovnošolskega učitelja polagoma izumrl. Vendar tako mnenje, ki se lahko kdo z njim strinja ali ne, ni v nobeni zvezi s predlogi za reformo učiteljskega poklicnega šolanja. Nikjer se nisem izrekel z nobeno besedo za kako načelno omejitve višjega študijskega za žensko mladino, ker bi bilo tako stališče za današnjo dobro zares čudno.

Nekaj priznam: nisem ravnal diplomatsko. Moral bi predvsem poudariti enotnost izobrazbe vsega učiteljskega, ki poučuje na isti šoli in ima enake naloge, in opozoriti na nevarnost za to enotnost, če bi razlikovali glede izobrazbe med predmetnimi in med razrednimi učitelji — in vse bi bilo prav. Geslo enotnosti je pač zmeraj najboljše aduti!

Rudolf Mencin

25. februarja je v Ljubljani dajal obratun svojega dela Republikanski odbor Društva vzgojiteljev predšolskih ustanov. Na tem občnem zboru je končno prišla do izraza dolgoletna težnja vseh vzgojiteljev, da se organizacijsko povežejo. Na tem občnem zboru je bil izvoljen novi republikanski odbor Društva vzgojiteljev Slovenije, ki je povezal v enotno organizacijo vse vzgojitelje Slovenije in krepko zaoziral v ledino vzgojiteljskega dela.

Ne bo odveč, če spregovorimo o vzrokih, ki so nas privedli do ustanovitve samostojnega društva. Težko smo na raznih uradnih konferencah ali sestankih Društva učiteljev dosegli razpravljanje o kakem našem problemu. Vzgojiteljski kader za vrste domove se je rekrutiral iz vrst aktivnih učiteljev, upokojencev, raznih industrijskih tehnikov in mojstrov, študentov itd. Večina teh vzgojiteljev je bila v domove nastavljenaz dekretu — v mnogih primerih proti njihovi volji. Jasno je, da se tak tovariš ali tovaršica, ki je samo razmišljala, kako bo spet prišel nazaj na šolo, ni popolnoma zadovoljeval za delo v domovih. Potreboval je precej časa, da se je v delo vživel in ko je bil tako daleč, ga je zamenjal še drugi tovariš. Tako stanje je ovrnilo in še ovrta normalni potek vzgojnega dela. S takim reševanjem nismo prav nič skrbeli za stalnost vzgojnega kadra, kar bi bilo nujno potrebno. Odkriti si moramo organizati, da se sami ne vemo kaj pomeni danes naziv »vzgojitelj«. Naziv je sicer uradno priznan, toda nikjer ni povedano, kdo je lahko vzgojitelj in kakšna mora biti njegova osnovna izobrazba. Mar ni skrajni čas, da se pristopi k dosledni rešitvi tega vprašanja?

Ko spremljamo široko in plodno razpravo celotne naše skupnosti k reformi našega šolstva, čutimo tudi vzgojiteljsko nujnost, da reformi našega vzgojnega dela. Marsikaj smo že zamudili, toda to nas ne sme motiti in čas ko spremljamo priprave za reformo šole, lahko najkoristneje uporabimo za reformo našega dela. Omejili bi se, samo na največja vprašanja, ki zahtevajo nujne spremembe:

1. Metodika vzgoje in zaposlitve naših gojencev: Zal moramo priznati, da biv naš literaturni našli zelo malo, kar bi našemu vzgojitelju dajalo napotke, kako naj vzgaja gojence, kako naj jih zaposluje, kako naj jim nadomestila starše itd. Tudi v tuji literaturi ni o tem malo ali nič izvedljivega, zato je nujno, da naši vzgojitelji — praktiki, ki so si na podlagi dolgoletnih izkušenj pridobili že obilo spoznanj, o tem javno razpravljajo ali pa pristopijo k pisanju priročnikov.

2. Lik vzgojitelja in njegova osnovna izobrazba: Če bi upoštevali vse želje, ki jih gojenci napravajo vzgojitelju dnevnega izražanja, bo prišlo do za-

ključka, da bi moral biti vzgojitelj živj leksikon. Mi želimo takega vzgojitelja, ki bo v ljubeznivi vstopil v ta poklic, ki bo znal svoje znanje na svojstven in otrokovi psihi dojemljiv način otroku posredovati. Mi si želimo vzgojitelja, ki bo dobra pedagoška moč z razvitim intelektom. Upravičeno smo zato prišli do zaključka, da bi kazalo v bližnji bodočnosti ustanoviti v sklopu Višje pedagoške šole poseben oddelke za vzgojitelje.

3. Materialna vprašanja: Brez dvoma so sredstva, ki so na razpolago za vzgojo in zaposlitev naših gojencev, prenižka. Družina nudi svojemu otroku mnogo več kot pa mi. Dodajmo k temu, pa razni finančni predpisi dajejo našim domovom bolj videz podjetja kot pa ustanove, kar še bolj ovira vzgojo naših gojencev. Na naš oskrbnih dan ne daje dovolj možnosti za vsestransko življenje gojencev. Upoštevanje gospodarske težave, v katerih se nahajamo, vendar ne moremo mimo tega, da je potrebno vnesti v zaposlitev naših otrok več pestrosti.

Domažko Miko

Ob šolski reformi Matematika v srednji šoli

O matematiki se govori več kot o drugih šolskih predmetih dobrem glasu. Če dijak v tem ali onem predmetu slabo napreduje, je pred starši in znanci kriv dijak sam — včasih se predavatelj; če pa slabo napreduje v matematiki, je kriva matematika, in dijak — sicer marljiv in bister — je nedolžen. Vsaj tako sodi mnogo staršev. Skodljivost takega mnenja je dvojna:

pomeni likvidacijo napora slabega dijaka, ki mu »javno mnenje« prerokuje neuspeh in ga s tem v naprej opravičuje; predpostavlja več vrst logike: matematiko, logiko vsakdanjega življenja, šolsko logiko (ki se obravnava skupno s filozofijo), nemara tudi posebno diplomatsko logiko in bržkone še kak drugo — vseh logik pa od enega človeka ne gre pričakovati.

Smatram, da velja beseda duhovitega Francoza, da je v vedah toliko znanosti, kolikor je v njih matematike — če v matematiko ne štejemo samo plezanja po algebrskih ogroditih, ampak vsako ostro opredelitev osnovnih pojmov in izvajanje zaključkov po zakonu vzročnosti. Poglejmo na primer: poglavje problemov (tekstilnih nalog), kjer so enačbe navadno zelo preproste in je vsa težavnost v njihovem postavljanju; pa prav to poglavje povzroča velikemu delu dijakov težave — zato, ker je treba s samim miselnim naporom, brez pomoči matematičnih shem, opredeliti pojme, ostro dojeti odnose in izvesti zaključke. Nihče ne dvomi, da navedeno poglavje spada v matematiko.

Izjava: »Moj otrok nima daru za matematiko« vsebuje prikrito trditve, da za druge predmete ima dar. V resnici pa pove, da tak dijak ali ni dovolj razvit, ali pa ni dovolj marljiv; še tretje: da razvit in marljiv dijak ne vidi smisla v matematičnih abstrakcijah in da so mu matematske sheme mrtve in zoprne. Tak dijak pa kaže često izrazito veselje za določeno smer ali stroko in je popolnoma sposoben, tudi v srednješolski matematiki dokazati pozitivne ocene, če premaga sugestijo »javnega mnenja« o posebni matematski logiki. Omenim naj, da tudi predavatelji včasih pristajajo na udobno javno mnenje, delajo v razredu z matematično zainteresirani dijaki in puščajo ostale ob strani.

Opozoril bi rad na nekaj posebnih problemov matematike v srednji šoli. Zato ne omenjam predmete: nekvificirani predavatelji, pomanjkanje učbenikov, praznine po nekaj tednov zaradi bolezni ali premostitve itd. Morda bi bila poučna anketa med srednješolci, koliko predavateljev kakšega predmeta so menjali v osmih letih.

Recimo takole: v vsakem srednješolskem predmetu je določen procent snovi, ki se da obvladati s samim spominom, in določen procent matematike. Odnos prvega in drugega procenta pa se od predmeta do predmeta razlikuje. Največji procent matematike je v matematiki sami — in to je ves problem težavnosti tega predmeta. Če dijak v večini predmetov do neke mere uspeva in v matematiki odpove, najdešče razumsko ni dovolj razvit, ali je premlad in si v šoli pomaga z učenjem na pamet.

Nočem reči, da program matematike v srednji šoli ni težak in da bi ga ne bilo mogoče olajšati. Rešitev tega vprašanja pričakujemo od šolske reforme. Posebno mesto ima matematika v strokovnih šolah, kjer formularski aparat služi dijakom pri reševanju tehničnih nalog. Tu pa nastane nevarnost praktičnega obravnavanja predmeta. Če se matematika obravnava praktično, čeprav v nekaterih poglavjih še obširneje kot v gimnaziji, pa nastane škoda. Morda ni napačno smatrati, da sta matematično precizno mišljenje in načelo ekonomističnosti temelja tehničnega mišljenja in odnosa do tehničnega dela. Predznamenju mišljenju se je pa mogoče priučiti z vztrajnim in potrpežljivim matematičnim delom obeh plati, dijakov in predavateljev.

(Nadaljevanje na 2. strani)

ključka, da bi moral biti vzgojitelj živj leksikon. Mi želimo takega vzgojitelja, ki bo v ljubeznivi vstopil v ta poklic, ki bo znal svoje znanje na svojstven in otrokovi psihi dojemljiv način otroku posredovati. Mi si želimo vzgojitelja, ki bo dobra pedagoška moč z razvitim intelektom. Upravičeno smo zato prišli do zaključka, da bi kazalo v bližnji bodočnosti ustanoviti v sklopu Višje pedagoške šole poseben oddelke za vzgojitelje.

3. Materialna vprašanja: Brez dvoma so sredstva, ki so na razpolago za vzgojo in zaposlitev naših gojencev, prenižka. Družina nudi svojemu otroku mnogo več kot pa mi. Dodajmo k temu, pa razni finančni predpisi dajejo našim domovom bolj videz podjetja kot pa ustanove, kar še bolj ovira vzgojo naših gojencev. Na naš oskrbnih dan ne daje dovolj možnosti za vsestransko življenje gojencev. Upoštevanje gospodarske težave, v katerih se nahajamo, vendar ne moremo mimo tega, da je potrebno vnesti v zaposlitev naših otrok več pestrosti.

Domažko Miko

Poročilo republiških inšpektorjev

Na seji Sveta za prosveto in kulturo LR Slovenije dne 27. III., kateri se bomo še povrnili, ko bo zaključena debata o komebela laboratorija o šolski reformi, kar se bo verjetno zgodilo 6. aprila, ko se bo seja z istim dnevnim redom nadaljevala, je bilo razdeljeno tudi poročilo republiškega inšpektorata ob zaključku I. polletja 1955-56. Iz tega poročila objavljamo danes v izveščju del poročila, ki se nanaša na gimnazije.

POROČILO

Inšpektorat je imel za I. polletje na področju splošnoizobraževalnih šol v načrtu predvsem inšpekcije nižjih gimnazij, da bi si ustvaril boljše sliko o njihovem stanju in problematiki. To je smatral za posebno važno v sedanjem obdobju reforme šolstva, kjer predstavlja središče problema in istočasno najtežji problem vprašanje gornje stopnje obvezne šole tako v pogledu organizacijskih oblik enotne šole, kot tudi v pogledu učnih in vzgojnih metod. Ne glede na reformne težnje pa je inšpektorat smatral, da je treba posvetiti več pozornosti šolam, v katerih se vzgaja okoli 53.000 učencev in za katere je že večkrat ugotovljeno, da jih doseže zaključni razred le okoli eno četrtno.

Nižje gimnazije

Ob zaključku I. polletja šolskega leta 1955-56 ugotovljamo na področju nižjih gimnazij naslednje podatke:

Samosvojnih nižjih gimnazij imamo 165 s 1255 oddelki in 40

(Nadaljev s 1. str.)

Vrh tega je dijaku treba privzgojiti samostojnost za reševanje tehničnih vprašanj. Najboljše sredstvo za to je samostojno reševanje matematičnih nalog, primernih dijakovi razvojni stopnji — domači vaj in šolskih nalog. Za razvoj samostojnosti in preciznega mišljenja pa je treba dijaka smotno voditi od prilične skozni vsa nadstropja matematične zgradbe.

V šoli si mora tehnik pridobiti znatno računsko spretnost in poznati mora stvari s področja uporabne matematike, ki jih šolski program ne vsebuje in jih ni mogoče spraviti vanj. Zato se na Gradbeni srednji šoli ukvarjajo z mislijo, vpeljati v okviru petletnega šolanja nov predmet: »matematične vaje«. Te naj bi tvorile prehod k matematičnemu delu strokovnih predmetov in razbremenile program matematike. Matematični program bi ostal prost elementarnih računskih in tehničnih praks, ki bi sicer motili in prekinjali kontinuiteto matematičnih predavanj.

Gornji članek naj bi pomenil prispevek k rešitvi problema matematike v srednji šoli — problema, ki straši po vseh šolskih konferencah in debatah prizadejanih staršev. Če je slika tu pa tam razpočena v karikaturi, je zato, da bi se čim ostrije pokazale težave. Ako bo članek povzročil polemiko, bo to samo koristilo razčiščenju pojmov.

V. P.

JOSIP DOLGAN:

Didaktični materializem

Pri vzgoji una gre za dvojce: za znanje in bistro duha. Pravo pedagoško načelo je harmonija obojega. Ze od nekdaj pa se pojavljajo enostranska nazoranja: nekateri poudarjajo naučno snov, drugi spretnost razuma. Za Gar-ganua je bilo narodoeno, naj posane brezno učenosti, Montaigne pa se pritožuje, da ni prav nič čudno, če imajo učenci in učitelji tako malo sposobnosti, ko očije težijo samo za tem, da bi otrokom napolnili glave z znanostmi, pri tem pa tako malo skrbijo za vzgojo čednosti in razsodnosti. Ta duhoviti Francoz je hotel le lepo izduhati glavo, la tete bien faire. Nekaj moralist pa pravi: »Če duša ne dobi blagoslovljenega sunka in si razsodnost ne pridobi modrosti, je boljše, da se moj učenec z žogo karkočasi; bo vsaj njegovo telo veselo.«

Učenost in gola razumnost, oboje ima svoje zagovornike. Toda vsi resni pedagogi so se vedno naslanjali proti didaktičnemu materializmu, to je proti učni materiji, ki pretežno razumevanje, umsko zmogljivost in interes učenca.

Snovi v učnih načrtih, ki jih največkrat ne sestavljajo ljudje, ki upoštevajo dozorlost otrokove duševnosti, je skoro v vseh državah več kot preveč. Pravijo, da je v ZDA boljše; tam da šole niso zahtevne in da srednješolci po znanju ne dosega našega. Cital sem knjigo o birojskih velikih ameriških podjetjih, v katerih se priporoča namučencem pri računskem stroju, naj znajo tudi množiti in deliti. Univerza v ZDA pa da so zelo stroge; ne toliko po obliki učne snovi, oče pa po rednosti, natančnosti in temeljitosti.

V labirintu Amerikancev ne bomo pomenili; za to je naš poročilo, ki se nanaša na gimnazije.

in kako organizirati šolsko delo, da bo stalno delal in v večjem zanimanju sodeloval.

Prvi pogoj napredka je večja aktivizacija razreda, stalno vključevanje učencev v učni proces. Učitelj usmerja učence v vprašanja, da sklepajo, primerjajo, ugotavljajo vzroke in posledice, da spoznavajo. Sami razmišljajo in prispevajo k rešitvi raznih vprašanj. Pri takem načinu dela se uveljavlja večje število učencev kot pri individualnem spraševanju, v razredu je boljše delovno razpoloženje in disciplina. Učenec se izraza, jezikovna vzgoja je uspešnejša, učitelj stalno kontrolira učencevo znanje in napredek.

V šoli se mnogo nauči, domače delo je omejeno na minimum, kar je velike važnosti zlasti za razmere na deželi. Vtiskov za pravilno ocenitev učencevega znanja in napredka, za presojo njegovih sposobnosti ne manjka. Ocena je resna in pravična.

Ker je obravnavanje novega gradiva naslonjeno na ponovitve že obdelanega, je tu pomembna prilika za izpraševanje in ocenjevanje, ki ga izvedemo ob večjem številu sodelujočih. Tak način organizacije učne ure stili učenca k stalnemu delu in učenju, k stalnim pripravam. Posebnih izpraševalnih terminov in obdobji ni več. Stisk zaradi ocen ni, odnos do učenja se je spremenil.

V zvezi s tem načinom dela se nalagajo učnemu osebu večje naloge. Brez temeljite priprave in podrobnega načrta dela je nemogoče delati. Snov moramo prilagoditi otrokovemu razvoju, njegovemu interesu in domeljivosti. Le z upoštevanjem teh pogojev lahko dosežemo, da se bo otrok učil iz zanimanja za snov. Težave, ki jih navajajo okrajni vodstva šol, bi se tako skrhle na minimum. Boljša organizacija učnega procesa in izkoristek šolskega časa bi odpravili stisko zaradi ocen, domače delo na minimum, povečali disciplino v razredu, zmanjšali za pouk, delovno moralo, jezikovno znanje in vplivali na problem kadrovec.

Opazanje ob inšpekcijskih kaže, da je preveč nepravilnega dela, šolski čas je slabo izkoristčen, otrokom je nalozena preveč domačega dela.

Slovenski Jezik

Sodeč po učnem času v prvem polletju 1955-56 spada pouk materinskega jezika med tiste predmete, ki so na gimnazijah najtežji.

Ce pogledamo polletna poročila, najdemo v njih za to takele utemeljitve: učenci iz osnovnih šol prihajajo v gimnazijo s premajhnim znanjem tako ustnega kakor pismenega izražanja. So neprizadevni, nedisciplinirani in morajo doma opravljati druga dela; individualno delo z učenci je nemogoče, ker so preveliki razredi, učitelji so preobremenjeni, pomanjkanje učil, neprijetni prostori, učenci prihajajo od daleč v šolo, med učenci so manj nadarjeni in slabo vzgo-

jeni otroci, nekvalificiran kader itd.

Vse take in podobne vzroke naštevajo učitelji tudi ob inšpekcijskih.

Kakor je res, da marsikateri od zgornjih vzrokov drži, pa je značilno, da sektorske konference in predmetni aktivisti (z rednimi izjemami) nikoli ne analizirajo subjektivnih faktorjev. Vse to kaže, da tako pretežni del učiteljev kakor vodstev šol meni, da je tak način dela, kakršen je danes, v redu in da je izboljšanje znanja dijakov odvisno samo od izboljšanja subjektivnih pogojev.

Učenec se uči materinskega jezika, da bi se znal v materinskem pravilno ustno in pismeno izražati; da bi spoznal jezikovne zakonitosti, ki so mu potrebne pri pouku tujih jezikov, in da bi spoznal življenje maternega jezika in njegov pomen za oblikovanje tako narodne celote kakor človeške osebnosti. Poleg teh nalog pa je zlasti pomembna vloga materinskega jezika pri splošni vzgoji in estetski vzgoji mladega rodu.

Dejstvo pa je, da današnja šola ne uresničuje dovolj vseh teh smotrov, da učenec po dokončanju osemletni obvezni šoli ne zna materinskega jezika. Pri pouku materinskega jezika se učenci danes uče predvsem slovničnih pravil in šablonskih primerov, ki naj potrjujejo ta pravila, ne znajo pa vsega tega, kar so se naučili, uporabljati v praksi, t. j. v življenju. Skratka, zdaj se, kakor da morajo učenci znati poseben jezik za šolo, za slovenske ure, za izpitne, nič pa nas ne zanima, koliko jim bo to, kar zahtevamo od njih, koristilo v življenju.

Tako ozko, neživljensko gledanje na pouk materinskega jezika seveda tudi vpliva na same metode dela v šoli, vse to pa seveda tudi na zanimanje dijakov za ta predmet, ki jim prav zato postaja vse bolj dolgočasen in pust. Namesto, da bi se dijaki veselili vsake ure materinskega jezika, se prostovoljno učijo na pamet najlepših literarnih del, jih deklamirajo, recitirajo, brali z veseljem knjige, se sami poglabljajo v znanje materinskega jezika, pa se teh ur boje in jih včasih celo sovražijo, ker s formalističnim znanjem, ki si ga pridobijo, ne vedo v življenju kam. Zato tudi ni v razredih aktivnega dela učencev, pišejo površno domače in šolske naloge, po silbi bero in ne znajo uporabljati učbenikov.

Srbohrvatski jezik

Na splošno je kakovost pouka srbohrvatskega jezika, če jo primerjamo z drugimi predmeti, pod povprečjem. Raven na populni gimnazijah je višja, toda ne na vseh. Če bi sodili samo po ocenah, ki so nad povprečjem drugih predmetov, bi seveda prišli do nasprotnega zaključka, toda sorazmerno ugodne ocene so predvsem rezultat tradicionalno mitejšega kritičnega ocenjevanja, ne pa stvarnega

uspeha. Tako stanje prevladuje, a ni brez izjem.

Razlogi takega položaja so:

1. Pomanjkanje kvalificiranih učnih moči. Samo 35% pouka je v rokah učiteljev, ki so za predmet usposobljeni. Navadno velja za zasledbo ur srbohrvatske pravilo: vsak človek na šoli lahko uči srbohrvatsko.

Pogostu tudi učitelji s formalno kvalifikacijo slabo obvladajo jezik. Navadno je pouk suhoparen, neživljenski in v vzdušju neke prisiljenosti.

2. Nejasnost, kar se tiče učnega smotra, ali celo pripravljenosti, da je predmet povsem odveč.

3. Učbeniki. Učbenika za I. in II. razred sta zelo slaba, za III. razred ga sploh ni, je pa v delu in predvidoma izide v začetku prihodnjega leta.

Tuji jeziki

Po dokumentarnem gradivu o uspehih, ki ga dopolnjujejo ugotovitve inšpekcije, so dopustni naslednji zaključki o vzrokih velikega števila nezadostnih ocen iz tujih jezikov:

1. formalizem in verbalizem in kot njuna posledica neupoštevanje razvojne stopnje dijakov;

2. preobremenjenost v snovi, ki jo predpisuje rep. učni načrt (čprav le-ta sam na sebi ni preobremenjen);

3. neživljensko in zato nezanimivo podajanje, ki ga otežuje pomanjkanje učil ali neuporabljanje učil ter pasivno zadržanje učiteljev, ki bi z osebnopobudo mogli preskrbeti vsaj praprsto ponazoritvena učila in čtivo, ki bi ustrezalo razvojnim tendencam dijakov;

4. pasivnost učiteljev nasproti preobširnim učbenikom;

5. pomanjkanje znanstvene in metode priprave za uro; obenem pomanjkanje pedagoške strpnosti;

6. nezadostna aktivizacija razreda in kampanjski način ocenjevanja;

7. z metodskega vidika vse preprosto delajo po naših šolah po gramatično-prevajalni metodi, ki je bila v svetovnem merilu že zdavnaj odklonjena od vseh naprednih in znanstvenih podkovanih lingvistič; ta metoda zanemara povezovanje teorije s prakso, t. j. ne pripravlja dijakov na cilja, t. j. do spretnosti razumevanja, govorjenja, branja in pisanja tujega jezika.

V teh dejstvih, ki pa z njimi še ni izčrpana problematika pouka tujih jezikov, so vzroki velikega števila nezadostnih ocen.

Res je, kot že rečeno, da učbeniki ne ustrezajo popolnoma, da smo v zaostanku z učili, da mnogi učitelji niso strokovnjaki, da pogosto ni učbenikov na razpolago, vendar je več kot jasno, da ne moremo kriviti le objektivnih razmer, ampak da je pomembni delež odgovornosti za neuspehe na formalizmu in verbalizmu, ki vladata v naših gimnazijah. Formalizem mrtviči tudi skrb za metodsko delo. Pri vsem tem predavatelji po-

gosto ne poznajo ali ne razumejo osnovnih pedagoških, metodskih in didaktičnih načel. Takšen zaključek opravičujejo izjave, ki so jih podali mnogi učitelji tujih jezikov, da bi utemeljili veliko število nezadostnih ocen. Izjave so simptomatične-formalistične in nepedagoške.

Končno pa seveda nastaja vprašanje, kako izboljšati kritično stanje na področju pouka tujih jezikov.

Potrebno se zdi poskusiti nova sredstva:

1. pozitivni funkciji direktorja ali pedagoškega vodje, ki se bo ukvarjal s poukom po vzgojnih, metodskih in didaktičnih vidikih;

2. ustvariti komisijo za pripravo novih, sodobno osnovanih in opremljenih učbenikov, zgrajenih a) na resničnih možnostih višje stopnje našega obveznega šolstva, ki jih ne smejo obeliskati ugodnejše razmere v mestih, b) na sodobnih metodskih načelih;

3. opremiti postopoma vse gimnazije z avdio-vizualnimi sredstvi (radijskimi aparati, elektro - gramofoni, zbirkami plošč in - paralelno z novimi učbeniki - tudi s slikovnim panoramitvenim gradivom, diaprojektorji in diafilami za pouk tujih jezikov, ki bodo, kot je v perspektivi, v prihodnjih letih prihajali na trg;

4. organizirati, kot je to že v ljudski republiki Hrvaški, šolski radio za gimnazije;

5. v proforsorskih seminarjih in prvi vrsti posvečati pozornost metodskemu delu.

Zgodovina

Zgodovina je postala, sodeč po številu negativno ocenjenih dijakov, eden težjih predmetov oziroma predmet, v katerem so uspehi slabši kot so bili nekdaj. So kraji, in zlasti posamezne gimnazije, kjer je število negativnih ocen iz zgodovine zelo visoko oziroma najvišje.

Objektivnih vzrokov, ki so vplivali na to stanje, ne bi posebej obravnavali, ker so za večino predmetov na tej stopnji vendar isti.

Poudarili bi zato tu bolj subjektivne vzroke, ki jih vse premo upoštevamo pri analizi učnih uspehov, kajti procent slabih ocen iz zgodovine je kljub objektivnim vzrokom vselej prevelik. Metode dela, kakor so na splošno uveljavljene na tej stopnji, nikakor ne odgovarjajo smotrom, ki jih ima zgodovinski pouk. Najbolj zastopana je predavateljska metoda razlaganja nove učne snovi in metode izpitnega načina, izpraševanja oziroma ocenjevanja. Oboje je prevladalo zaradi vpliva stare gimnazije oziroma njene višje stopnje. Uporaba njene je povsod neznatna in pri tem ni nikakršne samoiniciativnosti. Tudi tam, kjer učni kader v razredu dela na drug način (to je predvsem kader iz učiteljskih vrst) in se več ali manj približuje metodi aktivnega vključevanja razreda v učni proces, dijaku ne da do-

volj tistega aktivnega znanja, ki bi ga potreboval v življenju. Znanje, ki ga učni kader po večini zahteva od dijakov, je omejeno predvsem le na spominsko obravnavanje snovi v raznih oblikah, včasih, da omejeno najslabši način, celo do besedno obnavljanje. Vsi ti načini dela učnega kadra zahtevajo od dijakov doma precej časa in napora, če hočejo doseči pozitivno oceno. Velik del mladine, vključene v to stopnjo šolanja, predvsem ona na podeželju, pa čisto tega iz objektivnih vzrokov ne zmore.

Metoda dela in obvladanje stroke, ki sama lahko privede do boljših metodskih prijemov, z njima pa seveda zboljšanje pouka nujno zavisi od kvalifikacije oziroma usposobljenosti učnega osebja. Vpravo to pa je na tej stopnji zelo pomanjkljivo. Na tej stopnji poučuje zgodbino več kakor 5% nekvalificiranih učnih moči.

Matematika

Cepnav obstaja mnenje, da je matematika zahteven predmet, da le posebno nadarjeni otroci uspešno dela, je vendar procent slabih ocen (n. pr. okraj Celje 21%) prevelik in dokaz, da delo le ni preračunano na zmogljivost povprečnega, normalnega učenca. Le preradi naslanjamo svoje posredovanje na sposobnosti najboljših in zanemarjamo one, ki bi ob ustreznosti, pedagoško bolj privlačni obliki dosegli smoter, ki ga pouk na tej stopnji zahteva in predvideva. Metode, ki jih tu uporabljamo, se le malo razlikujejo od načinov dela pred 40, 50 leti. Se vedno prevladuje delo s posameznimi učenci in ima posameznik malo prilike, da se pouka aktivno udeležuje.

Na področju pouka matematike in fizike bomo lahko dosegli boljše uspehe le ob boljši organizaciji učnega procesa in ustreznosti oblik dela z učenci.

Biologija in kemija

Po pregledu uspehov iz prirodopisa in kemije na višjih in nižjih gimnazijah je opaziti sledeče:

V splošnem je najslabši uspeh iz prirodopisa v prvem razredu, kjer naletimo tupatam na prav visok odstotek negativnih ocen, medtem ko v višjih razredih v splošnem odstotek negativnih progresivno pada. Odstotek negativnih je na nekaterih nižjih gimnazijah zelo visok in dosega celo nad 31% (Apače), medtem ko nekatere gimnazije izkazujejo znatno boljši uspeh ali brez negativnih ocen ali z zelo nizkim odstotkom.

Vzroki za tako različno izkazane učne uspehe v prirodopisu so poleg objektivnih tudi subjektivni, v prvi vrsti v metodi dela. Nižje gimnazijski razredi v sklopu višjih gimnazij kažejo znatno boljši uspeh. Višje gimnazije, večidel s tradicijo in polnokvalificiranim kadrom, izkazujejo soliden odstotek pozitivnih, solidno znanje in obvladovanje snovi. Na naših nižjih gimnazijah poučuje 34% nekvalificiranih moči. Med nekvalificiranimi predstavljajo večji del učitelji (39) in učiteljski pripravniki (27), in poleg tega poučujejo na mnogih gimnazijah tudi študentje z univerze, ki še niso končali študija in prav tako nedovršeni z VPS, ki jih je celo 19.

Proti aktivni šoli je bilo precej odpora; takole so n. pr. ugovarjali:

S tako vzgojo se ne moremo sprijazniti. Na ta način bi se razum prilagajeval samo materialni stvarnosti. To pa ne zadostuje. Tako je, kot bi se vse prizadevanje že mladega srca zbralo samo v neprestanih spori s svetom; in te spore v življenju naj rešuje otrok v svojo korist! Ali naj bo otrok priprava za življenje? Nastane vprašanje: kaj je smisel življenja? Kaj so vsa človekova nagnjenja enako vredna? Kaj so vsi spori v življenju enakega pomena? Človek je nekoliko volka, nekoliko jagnjeta. Prava vzgoja mora svetovati, kako se je vesti proti volku, kako proti jagnjetu. Vzgoja ne more biti nevrvalna, ko se je treba odločiti za neki nad-individualen življenjski smoter. Ni dovolj, da je otrok dejaven; do-ločiti je treba tudi smoter njegovi dejavnosti, poučiti ga je treba, kaj je tisto dobro, zaradi katerega je vredno žveti in umreti. Ni še vsa sreča v tem, če se človek srečno preloče skozi vsakdanje težave življenja. Aktivna šola odkriva metode, ki naj oblikujejo vsakdanjo dejavnost mladega človeka; pri tem pa se ne zaveda, da so največje vzgojne sile: ne metode, ampak tiste nad-individualne stvari, ki bodo posameznega človeka preživele. V tem je vsa slabost aktivne šole. Razum ne prodira v globino osebnosti, ampak se ukvarja samo s prilikami.

Kritika ne zadene jedra. Res je aktivna šola nastajala v dobi zmed in iskanja svetovnih nazorov in pravega smisla življenja. Henry Perrière sam je občutil potrebo pedagoške doktrine, ki bi slonela na modrosi višje vrste. Takrat so vere izgubljale svoja logična tla; Haeckelov monizem je bil znansstven, eničnega in socialnega človeka pa ni zadovoljil. Pojavljali so se nauki, ki so se jih opiriali ljudje svoje vrste, ljudstvo samega pa niso zajeli.

Na splošno gre za to, da se v šolah tudi v praksi izvede načelo harmonije učne snovi in umske zmogljivosti učencev. Polem ne bo več didaktičnega materializma.

poljavo človekov. Tedaj se je er, da ni: edina otrokova od- njegova šolska nadarjenost. ko spoznanje – in to je ak- na šola nujno zahtevala – je strelja obvarovalno pred mršino nenadarnega otroka in do nadarnega človeka sploh; kajaki intelektualizem je potega re-

Za izboljšanje našega tiska

Vsako glasilo, zlasti strokovno, je odraz dobe in razmer, v kateri živi. Tudi naš »Prosvetni delavec« je pod sedanjega časa. Če pomislimo, da je bil njegov prednik »Učiteljska tovarš« glasilo ljudskoslovesnega učiteljskega, ima današnji list kot glasilo več strokovnih družin, večje in širše naloge. Ako kdo izmed osem tisočev naročnikov in bralcev z njegovo vsebino ni povsem zadovoljen, je znamenje, da mu niso mar njeni problemi, ki se tičejo vsega našega šolstva, prosvetnih in vzgojnih ustanov, naših organizacij, institutov, založb itd. List, ki naj prikazuje življenje in delo vseh slovenskih prosvetnih delavcev na tako različnih delovnih področjih, je lahko zelo pešter in v resnici tudi je za učitega, ki hoče imeti pregled o celotni prosvetni problematiki današnjega časa. Naprednemu učitelju ne more biti vseeno, kakšne probleme rešujejo profesorji na srednjih in strokovnih šolah, učitelji na vajeniških in kmetijskih šolah ali vzgojnih ustanovah ali defektologji na specialnih šolah. Vsa stremjenja, ki jih zasleduje naš tisk, so med seboj tesno povezana, nekatera pa celo segajo daleč v drugo. Po eni strani se zavzemamo za fakultetno izobrazbo učitelja, po drugi pa nam je morda odveč, če kako poročilo v listu ne zajema našega očnega delokroga. Kar bi našemu listu lahko očitali, je to, da je za tako obsežno področje premajhen. Toda kaj bi, če ta nam je predrag. Veljati za razgledanega človeka je bila že od nekdaj naša iskrena želja.

Res je, da se pravda o reformi našega šolstva vleče že nad eno leto in se bo najbrž vlekla še nekaj let. Sprožili smo jo sami z obravnavo petega razreda, in danes? Že dobiva jasnejše oblike tega, kar pravzaprav hočemo. Vzgojiti hočemo inteligentnejše ljudske množice, ki bodo tudi na šolstvo in na prosvetnega delavca gledale drugače kakor njihovi predniki. Res je, da so razprave o šolski reformi včasih preobširne. Z njo se največ bavita Zavod za proučevanje šolstva in komisija pri Zvezni skupščini. Morda bi bilo res dobro, če bi kdo izmed njih izdal poseben bilten in ga pošiljal le tistim, ki se s tem vprašanjem resno bavijo. Naš list bi potem lahko samo registriral glavne teze, s čimer bi prihranil več prostora za tisto, kar zanima večji krog bralcev.

Poročilo o »Prosvetnem delav-

cu« navaja v zadnji številki tudi tole: »Sicer pa čuti uredništvo preveliko pomanjkanje tehnične analize družbenega dogajanja v zvezi s šolstvom in pomanjkanje člankov, ki bi znal komentirati prosvetno dejavnost okrajev, večjih centrov in šol. Tudi informacijska poročila, obvestila o težnjah in uspehih društev, šol ali posameznikov so postala zelo skopu.«

Iz tega je mogoče sklepati, da teh stvari ne zasledujemo dovolj pazljivo, ali pa da je premalo takih dejanj, ki bi jih bilo vredno opisati. Sicer pa še ni dolgo, kar so se društva po občinah formirala. Mnogočeno se je delo šele začelo. Teže je zasledovati dogajanje v okrajnem merilu, ker se le-te razvijajo na okrajnih političnih konferencah, pri komisijah in okrajnih ljudskih odborih in svetih. O tem nas po večini seznanjajo naši pokrajinski tedniki, na katere bi morali biti naročeni vsa učiteljska društva. Ko bi to snov zajemali vsaj v občinskem merilu! Kako je z analizami družbenega do-

ganjanja v zvezi s šolstvom? Tako analizo je lahko sprožiti na kakem širšem šestanku SZDL, n. pr. občinskem ali vsaj na vaškem. Vsako učiteljsko društvo bi lahko obravnavalo politično, gospodarsko, kulturno, prosvetno in socialno strukturo svoje občine. Tu ne gre samo za šolstvo, marveč še za kompleks drugih vprašanj, ki so z njim v zvezi. Zanimivi bi bili orisi dela učitelja na težkih službenih mestih, na oddaljenih zgolj s senčne strani. Treba bi bilo malo propagande za naš poklic med moško mladino.

Navadno imajo naša društva podrobno izdelan program dela, ki ga potem skušajo izvesti. Analizirati je treba ovire pri delu ali zbrati dodatke o dosežkih uspehih, dognati pozitivne in negativne strani pri poklicnem in ljudskoprosvetnem delu. Prepričan sem, da bi taki članki marsikoga navdušili za pisanje podobnih poročil. Tudi našemu listu želimo več življenjskosti!

Josip Kotnik

Naša učiteljica pa piše

Naša družba postavlja prosvetnim delavcem v mestu in na vasi vedno nove in nove naloge. Komaj smo izvršili eno, že je na vrsti druga, tretja ali četrti. Akcija za akcijo, anketa za anketo gre skozi naše vrste in vse je opravljeno. Le kje se jemljemo čas za vse to delo? Včasih malce pogodrnjamo, če ne vemo, česa bi se lotili najprej, da bi pri vsem tem ne zaostajalo tisto, kar je za nas najvažnejše — naše poklicno delo v šoli. Pa se še zgodi, da kdo zamahne z roko in reče: »Saj ti učiteljci nič ne delajo!« Toda teh je čedalje manj in ne morejo nas več ovirati, da ne bi dvignili glave in zavestno pokazali na svoje uspehe, kadar smo stonili svojo — dolžnost. Če ne večkrat, vsaj enkrat na leto zberemo podatke za poročila in zapisnik misleč: »Sedaj pa naj še kdo reče, da nič ne delamo!« Končno se znajde kak dopisnik, ki napiše kratko poročilo in pri tem izpusti ravno tisto, kar je za nas najvažnejše. Mi pa gremo zopet na delo...

Najvernejša priča o našem delu je naš tisk, ki se ga prosvetni delavci še vse premalo poslu-

žujemo. Odkar smo se stanovsko reorganizirali na manjša občinska učiteljska društva, tudi naš Prosvetni delavec ne bo mogel popisati vsega, kar delamo, želimo in hočemo. Prav radi pa sprejemajo taka poročila, če zajemajo krajevne dogodke, naši pokrajinski listi, ki pa žal marsikje nimajo dovolj spretnih dopisnikov. Vsak okraj ima že svoje glasilo. Kar naštejmo jih: Celjski tednik (Celje), Dolenjski list (Novo mesto), Gorenjski glas (Kranj), Primorske novice (Nova Gorica), Ptujski tednik (Ptuj), Pomurski vestnik (Murska Sobota), Slovenski Jadran (Koper) in Zasavski vestnik (Trbovlje). Kaj pa Ljubljana in Maribor? Štirje dnevniki! Ali ne bi bili naši pokrajinski listi odlična vez med našimi društvi v okrajnem merilu? Medtem ko bi Prosvetni delavec obravnaval našo skupno poklicno in prosvetno problematiko, bi v pokrajinskih listih lahko obravnavali naše ožje krajevne ter okrajne prosvetne in kulturne zadeve. Šele v njih bi prišlo naše šolsko in izvenšolsko delo do tiste veljave, ki mu pripada.

V teh listih se zrcali vsa občins-

ka in okrajna politična, gospodarska in kulturna problematika, ki jo na različnih stopnjah obravnavamo tudi v šoli. Zato naj bi ne bilo šole, ki ne bi imela vsaj enega naročnika. Ti listi izhajajo v 5 do 8 tisoč izvodih, ki gredo med najširše plasti ljudskih množic, in ravno med njimi se najčuje glas prosvetnega delavca. Ne le da tak list naročimo, beremo in širimo, marveč mu je treba pomagati tudi z dopisovanjem.

Ce je na primer med 8 tisoč naročniki samo kakih sto prosvetnih delavcev, potem šolstvo in prosveta ne moreta zavzemati vidnejšega mesta v pokrajinskem tisku. Se teže je, če je med njimi malo dopisnikov.

Poznamo pa tudi razveseljive pojave, ko učenci prinašajo pokrajinski list v šolo, in kar prijeten je takle vzklk učencev: »Glej, glej! Naša učiteljica pa piše...«

J. K.

Letovišča za prosvetne delavce

Komisija Združenja prosvetnih delavcev Jugoslavije za zveze s tujino bo tudi letos pripravila sezonska letovišča za prosvetne delavce in odrasle člane njihovih družin iz naše domovine in iz tujine.

Taki letovišči bosta v Ljubljani in Splitu.

1. V Ljubljani bo letovišče v Gostinski šoli — Privoz 11. Hrana in stanovanje sta preiskrbljena v internatu Gostinske šole — Ljubljana, Privoz 11. Internat se nahaja v stacion predelu mesta. V sobah so 2, 3 ali 4 postelje.

Cena dnevnega penziona (hrana in stanovanje) bo din 440.— To sezonsko letovišče bo odprto od 1. julija do 26. avgusta 1956. Letovanje je mogoče najmanj za teden dni, vsako podaljšanje letovanja je možno zpet za teden dni.

Prihod v letovišče kakor tudi odhod je določen za vsako nedeljo, in sicer: 1., 8., 15., 22 in 29. julija in 5., 12. in 19. avgusta.

Ob bivanju v tem letovišču so možni izleti v Pustojno, na Tledat Ljubni itd.

2. V Splitu bo letovišče v Dijskem domu Učiteljskega — Lovrečkova ul. 3. Hrana in stanovanje sta preiskrbljena v domu. V sobah so po 3 do 6 postelj.

Cena dnevnega penziona (hrana in stanovanje) bo din 450.— To sezonsko letovišče bo odprto od 30. junija do 20. avgusta 1956. Tudi tu je možno letovanje najmanj za teden dni, ki se lahko podaljšuje za vsake sedem dni.

Prihod in odhod v letovišče je določen za vsako soboto in to: 30. junija, 7., 14., 21. in 28. julija in 4. in 11. avgusta. Zadnja izmena bo trajala od 11. do 20. avgusta — torej 10 dni namesto enega tedna.

Pripominjamo, da se v obe sezonski letovišči ne bodo sprejeli:

otroci do 7. leta starosti. Za otroke nad 7 let starosti bo sprejeta rezervacija za obe letovišči (Ljubljana in Split), je treba vplačati predplačilo dinarjev 2.100.— za osebo. Komisija bo od tega zneska poslala upravi letovišča po din 1.000.— od osebe na račun stroškov letovanja, din 50.— pa bo zadržala za svoje administrativne stroške. Ostanek plačila za letovanje bo vsak naš član plačal pri prihodu v letovišče v Ljubljani ali Splitu pri blagajni doma.

Predplačilo za letovanje je treba poslati na tekoči račun Komisije: 1031-T-841. Navesti je tudi namen vplačanega zneska.

ZALOŽBA MLADINSKA KNJIGA

LISTI:

- Ciciban, štev. 7, izide 3. aprila
Pionirski list, štev. 25 in 26 izidejo 29. marca in 4. aprila
- KNJIŽNICA ČEBELICA:** (mehko vez. 50 din, trdo 110 din)
Povodni mož — ponatis, knjižica je že izšla
F. Bevk: Pazi na glavo — glava ni žoga, že izšla
Semič Stanko-Daki: Partizanček — že izšla
Ruska narodna: Prelepa Vasilica — knjiga izide v mesecu aprilu
Vuk Karadžić: Laž ima kratke noge — zadnja knjiga v letošnjem šolskem letu
- KNJIŽNICA SINJI GALEB:** (broš. 90 din, vez. 150 din)
E. Kästner: Plička in Tonček — ponatis — knjiga je že v prodaji
Jules Verne: 20.000 milj pod morjem — knjiga je že izšla
E. Bass: Nepremagljiva enajstorica — knjiga je že izšla
H. R. Haggard: Salomonovi rudniki — knjiga izide v mesecu maju
- ZLATA PTICA** — Zbirka pravljic: Zlata puščica — zbor najlepših madžarskih pravljic izide v kratkem.
- LUTKOVNI ODER:**
Matej Rode: Meh za smeh — broš. 70 din
N. Kurent: Baterija ing. Lisca — broš. 70 din
Opozorjamo vse gimnazije, ki imajo kot obvezno berilo knjigo Euripides: Bratski spor, da je še na razpolago. Cena kart. 60 din
Pred kratkim smo poslali nekaterim šolskim poverjenikom obračun njihovega poslovanja z nami. Vse te poverjenike naprošamo, da poslani obračun primerjajo s svojimi podatki in eventualni dolg poravnajo.
- Ob koncu šolskega leta bodo prejeli vsi poverjeniki dokončni obračun, zato naprošamo vse šolske poverjenike, da nam čimprej javijo, katere in koliko naših izdaj prejema, oni za razširjanje med učenci in koliko šola oz. šolska knjižnica. Za vse izvide, katere prejema šolska upraviteljstva oz. šolske knjižnice, bomo, v kolikor boste želeli, izstavljali poseben račun.

Prav vsaka slovenska šola bi danes morala uporabljati

KVALITETNA IN SODOBNA UČILA

POSEBNO PRIPOROČAMO VSEM ŠOLSKIM VODSTVOM, DA SI TAKOJ NABAVIJO

DIAPROJEKTOR ZNAMKE

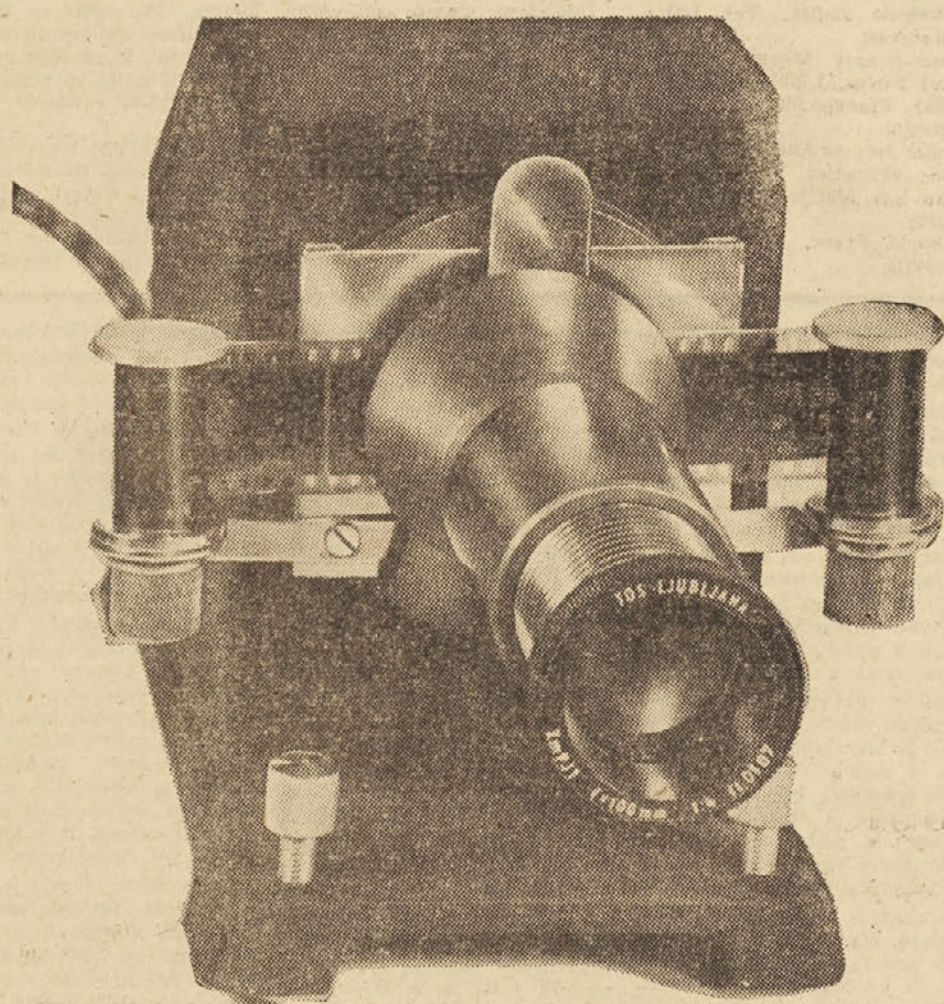
KI JIH SERIJSKO IZDELUJE TOVARNA OPTIČNIH IN STEKLOPIHAŠKIH IZDELKOV — LJUBLJANA — METELKOVA ŠT. 15

TA KVALITETEN APARAT PREKAŠA V POGLEDU OPTIKE CELO MNOGE DRUGE INOZEM-SKE PROJEKTORJE

V rodati so naslednji zelo poceni diafilmi: s področja biologije, umetnosti, zemljepisa, astronomije, francoske revolucije in predvojaške vzgoje. — S temi diapozitivi boste prav gotovo vzbužili zanimanje za pouk in učni uspehi ne bodo izostali

ART. 7501: ZBIRKA ŠOLSKIH LEČ 3350 DIN

ART. 6506: DIAPROJEKTOR — CENA 30.000 DIN

Ne odlašajte nič več

z naročilom!

OPTIČNE IZDELKE »TOS« PRODAJAJO V LR SLOVENIJI PO TOVARNIŠKIH CENAH:

»OBZORJA« — MARIBOR
»FOTOLIK« — LJUBLJANA
»KMEČKA KNJIGA« — LJUBLJANA
DRŽ. ZALOŽBA SLOVENIJE — LJUBLJANA
ZAVO ZA ŠOLSKI IN POUČNI FILM V LJUBLJANI